

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Breviario Concionatorio, Strenæ, Fidelis Prophetissa Concionibus de B. M. Virgine serviens, Conciones Occurrentes & Funebres

Tylkowski, Wojciech

Oliva, 1686

Spiritualis Circumcisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51821)

PARS PRIMA.

Strenæ in Communi.

STRENA I.

Spiritualis Circumcisio.

Non ero contrarius Apostolo intonanti Galatis
5. cap. *Si circumcidamini Christus vobis nihil pro-*
derit. Si dixerō. Nisi circumcidamini Christus
vobis nihil proderit. Ille enim de Judaica, ego
de Christiana: Ille de carnali, ego de spirituali
affirmo circumcisione, sit enim suæ etiam animæ & spiritui cir-
cumcisio, & sicut nihil profuisset nobis Christum natum, passum,
mortuum fuisse, nisi & nos cum illo renascamur, patiamur, &
moriāmur, sepeliāmur, & resurgamus; mortui peccato in vitæ
novitate ambulantes: ita nihil nobis contulerit ejus circumci-
sio quam nostri causâ hodie suscepit, nisi & nos fuerimus cir-
cumcisi, nisi ut passionem, ita & circumcisionem in nobis cir-
cumferamus, non carnalem verò sed spirituales, quæ est in ve-
teris hominis expoliatione, malarum concupiscentiarum rese-
ctatione, mentisque totius renovatione, quod usque adeò neces-
sarium est, ut nisi quisque ita fuerit circumcissus, ad plenam &
perfectam, quæ erit in altera vita ab omni carnis corruptione &
mortalitate, pervenire non possit: ita enim Ezech. 44. *Omnis*
alienigena incircumcissus corde non ingreditur in sanctuarium me-
um. Sed proh dolor, nec enim frustra lamentatur Jer. 9. *Omnis*
domus

A

domus

domus Israël incircumcisi sunt corde. Et cap. 6. Ecce incircumcisa
 aures eorum, & audire non possunt. Multi, quorum D. Stepha-
 ni Act. 7. seruit increpatio. *Durâ cervice, & incircumcisis cor-
 dibus, & auribus, vos semper Spiritus S. resistitis.* Sanè eò jam
 Christianam rem videmus rediisse ut si mores affectusque spe-
 ctes, vix à Paganis & Gentilibus distingvi valeant, imò Ethni-
 corum multi castius, magis sobriè, justè vivant. Dabo itaque
 vobis pro Sreua artificium Spiritus circumcidendi, sed prius
 de illius necessitate. Dixi Gentiles castius, justius, & magis
 sobriè vivere ne videar asperè locutus, uno saltem exemplo id
 ipsum illustro. Refert Plutarchus Themistoclem Athenien-
 sibus pro Concione dixisse, se consilium reperisse quòd sum-
 mopere ad dignitatem utilitatemque Atheniensium pertine-
 ret, sed id esse ejusmodi ut in publicum proferri non expediret.
 Populus ergo censuit ut uni Aristidi rem indicaret, si id probaret
 ille, probaturos omnes. Aperuit Themistocles Aristidi, se de
 incendenda Hostium navali statione cogitare: sic enim fore
 ut Athenienses totius Græciæ dominio potirentur. Aristides
 ad populum prodiens dixit. Re, quam machinatur Themis-
 tocles, neque compendiosiore esse, neque iniquiorem. Hoc
 est, consilio Themistoclis neq; utilius quidquam, nec eodem
 iniquius. Audito iniquitatis nomine Populus, vetuit ne super
 ea re verbum faceret Themistocles. Quis hunc amorem justiti-
 æ inter Christianos facilè reperiat? quis ita horret nomen in-
 justitiæ, quotus adeò reperitur amans innocentiam, ut obla-
 tam sibi insignem utilitatem cum injustitia, rejiciat? Virtus
 post nummos, Christiani, agitur de prædiolo acquirendo, nulli
 fraudi parcitur, agitur de lucro misero nullum vitatur perju-
 rium. Quot crimina quotidie Mercatores, quot Opifices, Ju-
 dices, Causarum Advocati committunt? quot, usuris, rapinis,
 cruore pauperum sua lucra augent? Ad summam utilitatem
 Athe-

Athenienſium pertinebat quod Themiftocles intendebat, Athenienſium, quibus non fides Chriſti, non lex Divina, non ſupplicia æterna fuerant nota, quia verò cum injuſticia conjunctum fuit, ne quidem ſunt paſſi verbum de illo fieri. Ideòq; juſtiſſima eſt contra nos Dei ira, & niſi hæc vitia in nobis excindere curaverimus graviffimum imminet judicium. Nemo ſe fallat, ut quia Chriſtianus, quia baptiſatus, quia Sacramenta frequentat, ſi eſt injuſtus & Gentilibus deterior, ſalvandum ſe putet. Exemplo ſit nobis populus Iſraëliticus. Fuit ille magoà DEI clementiã de toto mundo ſelectus, ut eſſet ſingulariter illius & peculium Domini cenſeretur. *Omnes mare rubrum tranſierunt, omnes in nube baptiſati ſunt, omnes eandem eſcam ſpiritualem manducaverunt, & potum ſpiritualem biberunt.* Omnes circumciſionis Sacramentum ſuſceperunt, nihil eis hæc omnia profuerunt ut dicit Apoſt. 1. Cor. 10. ſed proſtrata ſunt in deſerto corpora eorum, perierunt ab Exterminatore, excluſi ſunt à terra promiſſionis. *Hæc autem in figura noſtri contigerunt.* Hæc ſcripta ad noſtram corruptionem. Nemo igitur Eccleſiæ Sacramentorum ſocietatem, & participationem ſibi profuturam exiſtinet, niſi vitæ novitati, & morum correctioni det operam. Nemo quia natus, circumciſus, & paſſus eſt Chriſtus ſperare ſalutem debet, niſi ei ſimilis eſſe ſtuduerit, niſi intus renascatur, & circumcidatur, & Chriſto commoriatur. Alioqui idem illi eventurum quod Iſraëlitis circumciſis ut in ſæculi deſerto pereat, nec ad illam ſecundam & beatam circumciſionem perveniat, ſed ut ait Propherã Ezech. 28. *Morte incircumciſorum moriatur.* Omnes vitis illius, quæ Chriſtus eſt, palmites: omnes membra corporis eſſe volumus, ſed quomodo id fieri poteſt? cum palmites qui in vite ſunt, Pater coeleſtis Agricola purget, Joann. 15. ut fructum ampliorem afferant. Nos autem & foliis & pampinis abundamus, purgantis

& refecantis DEI Patris manum molestissimè ferimus, imò averfamur, nec eam sustinemus. Purgare nos illa vult ab amore divitiarum, & bonorum præsentium inordinato & perverso affectu, eò bella tendunt, vastitates agrorum, direptiones, militares executiones. Præscindere à nobis noxias carnis voluptates laborat, quando pauperiem & morbos immitit, à nimio nostri nos amore conatur revocare, per varias humilia- tiones, & dejectiones, & ecce nihil aliud quàm DEO obmur- muramus, & per impatientiam reluctamur, adeò fructum plu- rimum non afferimus, ut pro uvistantùm labruscas profe- ramus Isai. 5. An non ergò impendet nobis, quod apud Joann. Christus cap. 5. ait. *Omnes palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum Pater meus, &c.* Id sanè restat, & timere debemus, ne quando à noxiis & superfluis sarmentis purgari & præcindi nolumus, nec fructum adferre studemus, toti simul abscinda- mur, nò in futuro tantùm, sed hìc quoq; ab ipsa vitis Christi socie- tate & incidere permittamur in hæreses, imò Atheismos. Dum e- nim puram, circumcisam, & bonam habere conscientiam negli- gimus, & eam à nobis repellimus, fit, hoc præsertim sæculo, ut fi- dei naufragium patiamur. 1. Tim. 1. Certè ut parcat hìc nobis longanimitas DEI, manet nos sanè atrocissima & horrenda in futuro sæculo refectio & circumcisio, vel potiùs amputatio, quando à bonorum omnium cœtu, à bonis omnibus, atq; à DEO ipso bonorum omnium auctore & fonte, per divinam sen- tentiam penitùs abscindemur. O quo igne ibi ardebunt recisi palmites isti! ò quantum & quàm grave non ex fœno tantùm & stipula, sed ex vasta lignorum & sarmentorum strue orietur in- cendium! ò quanta tunc uret flamma, cui tanta nunc corruptio- nis nostræ, quam nunc circumcidere & sanare nolumus nutri- menta præparamus! ò quàm torquebunt, & in quanta tor- menta vertentur noxiæ istæ & luxuriantes cupiditates! quas hìc,
nihil

nihil eis denegantes fovemus, & in immensum augemus. Sic ostensâ circumcissionis hujus necessitate, audite ejus artificium, & in quo ipsa consistat.

Circumcidamus affectus nostros & corda nostra, & Divini timoris gladio malarum cogitationum, & cupiditatum omnium intemperantiam abscindamus. Non ambulemus post concupiscentias nostras, nec in viis cordium nostrorum nec in intuitu oculorum nostrorum. Eccl. 18. Non faciamus quæcunq; placeant, non cogitemus quæcunque volumus, non loquamur quidquid in os venit, sed ut artificium clarius fiat, in quædam præcepta est distingvendum. Circa tria ergo potissimum hæc ars versatur, circa membra nostra seu corpus, affectus, & bona externa.

Quod attinet membra corporis nostri, & sensus exteriores. Adeo natura humana peccati morbo infecta est, ut vix quidquam in ea sit quod spiritali circumcissione non egeat, quâ noxia subtrahantur, & salutaria relinquuntur. Docet hoc D. Bern. serm. 1. de Circumcis. ita loquens. *Et nos Fratres circumcidi necesse est, non literâ, sed spiritu & veritate, circumcidi non uno membro, sed toto corpore simul. Licet enim magis in ea parte in qua mandata est Judæis circumcisio, regnet additamentum Leviathan, quod à malo est, & amputari debet. Universam tamen occupat carnem, à planta pedis usq; ad verticem capitis non est sanitas in nobis, non est aliqua pars qua non sit hoc veneno tabida. Propterea sicut parvulus in fide, & dilectione populus congruum sibi mandatum exigue circumcissionis accepit, sic ubi crevit in virum perfectiore toto jubetur corpore baptisari, qua totius est hominis integra circumcisio. Hinc est quod Salvator noster & circumcidi octavo die, & post annum trigessimam dignatus est crucifigi, ubi in pœnam corpus omne distensum est, cujus similitudini mortui complantamur & nos, &c. Sic ille.*

Circumcidendi ergo primùm sunt Oculi, quorum

circumcisionem Propheta sic à DEO petebat Ps. 118. *Averte oculos meos ne videant vanitatem.* Sed hic iterum videamus Ethnicos, ne fortè nos superaverint. Curt. in Alex. Refertur Alexander Magnus dixisse. *Dolores oculorum sunt Persica puella, sed ego eas tanquam statuas inanimas praterco:* nimirum ab iis avertendo oculos. Scribitur de Scipione Affricano, quòd captam in Hispania nobilem, & pulcherrimam puellam conspiciere vix voluerit, sed viro cui desponsata fuerat, intactam reddiderit. Oculos incircumcisos habent illi, quos D. Petrus. 2. Petr. 2. dicit, habere *oculos plenos adulterii & incessabilis delicti.* Cujusmodi & fornicaria illa habebat, de qua Sapiens Prov. 7. *De fenestris adium suarum prospiciens, videt parvulos, considerat vecordem juvenem, &c.* Sed modò plorandum cum Jeremia cap. 9. *Ascendit mors per fenestras, id est, oculos, qui quasi fenestras sunt domus. Et ingressa est domos nostras. Quid ex eo? idem quod ex furis ingressu. Thren. 5. Oculus meus depradatus est animam meam.*

Circumcidendæ etiam *Aures* ne otiosis verbis, ne detractionibus, ne impudicis, ne adulatoriis, ne pravis consiliis, aditum præbeant. Ad quod Salomon inducit, cum ait Eccl. 28. *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam.* Ad detractiones quasi surdus efficiaris, sic audies extra culpam, ac si non audires quando aliter nec prohibere loquentem, nec evitare vales. Si non pudet in hoc Sanctos imitari, saltem pudeat non imitari Gentilem Ulysem, qui malo alligatus, audivit Sirenium cantus quidem, sed his contemptis Syrtes prætervectus evasit qui etiam fociis contra vocum prospexit illecebras, dum aures eorum cerâ impactâ præcepit obturari.

Circumcidendus quoque *gustus* ut victu simplici contentus exquisitos sapes, cupedias, atque varia genera deliciarum, tanquam carnalium hominum inventa, superbiz & elationis fomenta, libidinum irritamenta, detestetur. Hæc enim præci,

præcipit Apostolus. Rom. 13. quando monet, *ne carnis curam faciamus in desideriis.* Coloss. 3. *Vt sapiamus quæ sursum sunt, non quæ super terram.* 4. Reg. 4. Non gustemus mortem quæ est in olla hujus carnis. Job. 6. Non gustemus quod gustatum affert mortem. Non sapiamus quæ sunt carnis sed quæ Spiritus Dei. Cogitemus, voluisse Christum bibere amarum passionis calicem vino myrrhato cum felle mixto atque aceto potatum. Recordemur absynthii ejus & fellis, nostrumque cibum ac potum amaritudine passionis ejus temperemus: Sobrii simus & saporem in spirituali edulio collocemus. Sermo Dei, oratio, fraterna admonitio, Sacramentorum usus nostri delectent cordis palatum.

Circumcidendæ sunt *manus* ne aliena rapiant, ne pauperibus eripiant, ne servos & mercenarios operis sui præmio spoli-ent. Potius ad pauperes sunt extendendæ, uti Mulier illa fortis, quam adeò commendat Sapiens in proverbii cap. ult. facere solita est. *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.* Imitemur Patrem nostrum coelestem, *qui aperit manum suam & implet omne animal benedictione* Pl. 144.

Præter hæc circumcidenda est *lingua*, quæ Jacob. 3. *maculat totum corpus nostrum, & inflamat rotam nativitatæ nostræ inflammata à gehenna.* Rota nativitatæ nostræ est corpus istud cum quo nati sumus, quod ab ortu ad mortis usque occasum rotæ instar per continuam inconstantiam & varietatem volubilitatem versatur, & hæc rota ignibus infernalibus accensa non cessat mille modis maledicta congerere, mentiri, calumniari, lites movere, cædes struere, & quasi incendio suo quæcunque attigerit, involvere: eo modo, quo, si rotam pice perlitam & incensam circumagas, quæ ædes, horrea, sylvas, & oppida integra flammis voracibus absumat. Contra hanc de cælo petendum cum Propheta auxilium Pl. 140. *Pone Domine custodiam ori meo, & os meum circumstantia labiis meis.* Est

Est & alia interior *affectuum* nostrorum & desideriorum circumcisio: latet enim in corde nostro concupiscenti appetitus, qui carnalium affectuum & cupidinum est origo, à quibus omnia scelera prodeunt, ut ambitio, libido, avaritia, ira, invidia, contentiones, inimicitia &c. Hæ namque pestes ex corde nostro oriuntur dicente Domino Matth. 15. *De corde exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, supra, falsa testimonia &c.* Cum ergo hæc omnia mala ex corde nostro veluti ex teterrimo fonte scaturiant, necesse est, ut ad licalis hujus arboris radicem securis apponatur, ut radice utrunque abscissa, malorum quoque germina extirpentur. Hoc enim est quod Moyses olim populo præcepit Deut. 10. *Circumcidite præputium cordis vestri & cervicem vestram ne induretis amplius.* Quod quidem Divinæ legis præceptum Apostolus explicuit & implevit 2. Cor. 4. cum se occulta dedecoris abdicare testatus est. Hoc autem facit quisquis omnia peccati germina ex corde pullulantia gladio Divini timoris abscindit. Hanc cordis circumcisionem postulabat Propheta Regius, Pl. 50. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* Quod ubi obtinuerat, exclamavit præ gaudio & dixit Pl. 83. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.*

Tertiò etiam *bona externa* circumcidenda sunt, ut intra suam se quisque mensuram contineat, & ad ea quæ vires suas & facultatem superant, extendere se non audeat. Ita se Rex ille Sanctus continebat Pl. 130. *Domine non est exaltatum cor meum neq; elati sunt oculi mei neq; ambulavi in magnis, neq; in mirabilibus super me.* Sic etiam Apost. se continebat 1. Tim. 6. *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus.* Hæ namque naturales sunt divitiæ, hic usus vitæ, hæc virtus, hæc natura postulat, quibus olim contenti homines fuerant, cum juxta præscriptum naturæ viverent. Cætera verò quæ postea in mundum invecta

inveſta ſunt, partim hominum intemperantia, partim terrena prudentia excogitavit. Natura enim præcipuè quærit quæ Sanctus ille Patriarcha optabat Gen. 28. *Si Dominus dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum quo operiar.* Et Salomon Prov. 3. *Divitias & paupertatem ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria.* Quod si hæc regulâ usum vitæ metiamur, bone Deus, quanta in domibus opulentorum inveniemus quæ oportebit refecare! quot genera indumentorum quibus corpora non teguntur sed gravantur, quot peristromatum & aulæorum formæ quibus muri & lapides vestiuntur dum Christi pauperes frigore consumuntur! quot ciborum, cupediarum, deliciarum, atque odoramentorum species! quàm multis esurientibus reficiendis, quot nudis vestiendis illa sufficerent, quæ tu cum summa pauperum injuria inaniter & turpiter profundis! Notum est illud S. Ambrosii. *Pasce fame morientem, si non pavisti, occidisti.* Contra tales ita fulminat S. Basil. hom. 6. in diceſcentes avaros. *Esurientis est panis quem tu retines, nudi est velis quam in arca custodis, discalceati calceus qui apud te marcescit, egentis argentum quod tu infassum terra possides. Quare, tot injurioses hominibus quot poteras opem conferre.* Quocirca hanc moralem circumcissionem benè servant, qui voluntariam Paupertatem amplectuntur, & relictis omnibus, nudi nudum Christum sequuntur. *Optimè,* ait Bern. serm. 1. de Circumcis. *Circumcidit nos, & superflua refecat universa, voluntaria paupertas, penitentia labor, regularis observatio disciplina.* Hanc amplexus est Christus D. qui dicit Pl. 39. *Ego sum mendicus & pauper, & in laboribus à juventute mea.* Et Luc. 9. *Vulpes foveas habent, & volucres cali nidos ubi ponant pullos suos: Filius autem Hominis non habet ubi caput reclinet.* Hanc elegit Apostolorum Princeps Act. 3. *Aurum & argentum non est mihi.* Hanc Doctor Gentium 1. Cor. 4. *Usq; in hanc horam & esurimus & sitimus & nudi sumus.* Hoc præ-

præscriptum à Domino discipulis Luc. 9. Ut non possiderent aurum, neque argentum, neque duas tunicas &c. Nec verò Sancti tantum hanc rerum temporalium abdicationem & circumcissionem sunt amplexi, sed etiam Gentiles multi. Nota est Diogenis egestas ejusque dolium. Nota est Crateris quem D. Hieron. scribendo ad Paulinum, refert magnum auri pondus abjecisse, cum ad Philosophandum pergeret Athenas, eò quòd non putaret, se simul divitias & virtutem posse possidere & Aristides vir summus Athenis in tanta paupertate vixit, ut in attrita lacernula incederet, frigusque & famem domi sæpè pateretur. Narrat D. Chrysof. lib. 2. contra Vituper. vitæ Monastic. lib. 4. de Thebano Epaminonda, quòd in concionem vocatus venire non potuerit, quia vestem lacerat, nec aliam habuit quàm indueretur. Scribit etiam Valer. Max. Publicolam posteaquam in ipsa urbe Roma ter Consul fuisset creatus, in tanta postmodum egestate mortuum, ut sumptu publico debuerit mandari sepulturæ. Hi confundent in die Judicii Christianos, qui divitiis & bonis temporalibus inhiant, qui congregant & thesaurifant, qui superfluis abundant, qui nihil minus quàm hanc moralem circumcissionem cogitant. Studeamus huic circumcissioni, amputemus omnia superflua & noxia. Corrigamus affectus nostros. Castigemus cupiditates nostras, frænemus desideria carnis: Ita futurum est ut ad illam circumcissionem perveniamus, ubi non solum omnis cupiditatum nostrarum intemperantia, sed etiam omnis laborum & dolorum, lacrymarum, & ærumnarum molestia, non ferreo aut lapideo cultro, sed plenissimæ felicitatis gladio resecanda est; cum vocem illam jucunditatis plenissimam audire à Domino merebimur. *Euge serve bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui, Matth. 25.*

STRE-